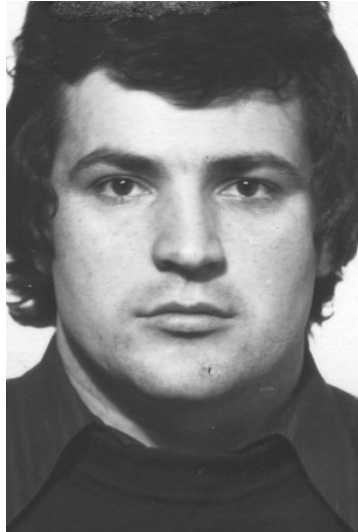

ТРАЕКТОРЫЯ

З калектыўнага зборніка “Нашчадкі” серыі “Першая кніжка паэта”
(г. Мінск, выдавецтва “Мастацкая літаратура”, 1979 год)

Мікола Мікалаевіч Трафімчук

Нарадзіўся ў вёсцы Осаўцы Драгічынскага раёна Брэсцкай вобласці ў 1950 годзе.
Закончыў дзесяцігодку, Брэсцкі педагагічны інстытут імя А. С. Пушкіна.
Працаваў выкладчыкам беларускай мовы і літаратуры
ў Драгічынскім і Бярозаўскім раёнах.
Зараз працуе загадчыкам аддзела пісьмаў і масавай работы Іванаўскай райгазеты
“Чырвоная звязда”.

ТРАЕКТОРЫЯ

Крок у крок – ні далей, ні бліжэй,
Быццам бы праз усю гісторыю,
Пралягае там, дзе цяжэй,
Прызначэння майго траекторыя.

Ці то ў шчасці б я жыў, ці ў бядзе,
Ці то ў радасці быў бы, ці ў горы я –
Набліжаецца да людзей
Прызначэння майго траекторыя.

Стане так: не падняць галавы –
З адхіленнямі некаторымі
Зноў паўтораць мільёны жывых
Прызначэння майго траекторыю!

Жыць – гаварыць з травамі.
Жыць – даражыць промнямі.

Жыць – берагчы першаіснае.
Жыць – разважаць над пылінкаю.

Жыць – аддаляць непрыемнае.
Жыць – паскараць пажаданае.

Жыць – не мінаць непрыкметнага.
Жыць – абдымаць неабдымнае.

Жыць – словам велічным звацца.
Жыць – за жыццё змагацца.

СТОМА

Без мяне
Не абыдзеца стома.
Куды я –
Туды следам яна...
Хіба ўзяць ды застацца дома,
Застанецца і стома адна.

Толькі мне адзінота –
Хвароба,
Седня –
Злая нуда-бяда.
Мне б хутчэй
Увабрацца ў робу
І на колкі мароз –
Гайда!

Не паверу,
Што можна без стомы.
З ёй напэўней,
З ёй весялей...
Я на пару
Іду з ёй дадому,
Як з нявестаю,
Па сяле.

Вакзалы –
Сімвалы шляхоў і гарадоў.
Вакзалы –
Наш працяг і наш пачатак.

Тут цягнікі,
Змаўкаючы зацята,
Стартуюць у нязведанае зноў.

Што ёсць жывей
Вакзальнай мітусні,
Што ёсць трывожней
Адпраўных сігналаў?..
Што ёсць жаданей
Роднага вакзала,
Што на чужым вакзале
Ты прысніў?

МАЕ ВЫРАТАВАЛЬНЫЯ КРУГІ

Знявераны
Крушэннем спраў будзённых,
Я ўспамінаю ўпартасць Ламаносава...
Знайшоўшы хібы
У душы дзіцячай,
Бяру “Педагагічную паэму”...
Хваробай
Да пасцелі прыкаваны,
Вучуся стойкасці ды вытрымцы
Ў Карчагіна...

Мой кожны крок
Вірлівага жыцця
Азорваюць
Агромністыя сэрцы.
Яны –
Тваё аблічча, о Радзіма!
Мае выратавальныя кругі!

Ты, Зямля, мне сяброў падарыла
Сціплых, шчодрых, сумленных, як ты,
Каб душа мая загаварыла
Мовай шчырасці, дабраты...

Сёння мірна живу без трывог я,
Сплю заўжды без ашчэраных сноў...
Разбягаюцца толькі дарогі
Пад адвечныя песні вятроў.

Сябру дзяцінства Паўлу Прамчуку

Па звычайнай траве,
Па траве па зямной,
Што расце да кален,
Што цвіце да жніва,
Мы ішлі і здавалася дзіва-травой
Лугавая пчаліная ў красках трава.

Недзе ранак гукаў,
Недзе месяц блукаў.
На халоднай расе
Астывалі сляды.
Зрэдку пругкім крылом сонны птах трапятаяў...
І хацелася нам то прыгод, то бяды...

Толькі родны прастор,
Толькі ўвесь шар зямны
Быў бяскрыўдным да нас,
Быў пяшчотным да нас.
Мы картовыя ў росах мачылі штаны
І сачылі, як сонца вывуджвае... час.

БУСЕЛ

Памяці бабулькі Ульяны

На долю не крыўдуй сваю, о, бусел,
Бяхмарнага дзяцінства птах дзівосны!..
Ты клекатаў пра будучыя вёсны,
А жартаўлівая мая бабуся:
“Хавай, унучак, ногі, -- мне казалася, --
А то пасее рэпу сваю бусел...”
У вёсцы саламяных клунь хапала,
Ды выбраў ты чамусьці двор бабусі.
...Як зараз памятаю: напрудвесні
Прылёт свой абвясціў ты нечакана
Магутным клёкатам – вітальнай песняй.
А мы, дзятва, крычалі несціхана:

“Бусел, бусел, клекатун!
Цягаў жабу за каўтун.
Валачыў, валачыў,
Пакуль кашу засмачыў!”

А ты ўзлятаў у паднябессе, бусел,
Ад крыўды настырнасці дзіцячай
І доўга там яшчэ кружыцца мусіў.
А мы любіць і не маглі іначай...

Для мелюзгі вясковай заліхвацкай
Ты стаў прышэльцам казачным з нябёсаў,
Калі сказаў аднойчы чыйсьці бацька,
Што нас у дзюбе на парог прынёс ты...
Мы не маглі спудзіць цябе ўжо болей.
А па вясне наступнай, памятаю,
Крычалі ўслед, імчаўшыся па полі
З бабульчыным духмяным караваем:

“Бусел, бусел, на табе галёпу,
Дай нам жыта копу!..”

Радзіла жыта ў бабкі, не радзіла –
Не памятаю... Толькі сёння бачу:
Палессе збажыной закаласіла
Ад клёкату буслінага, ныйначай.

З чаго людское сэрца?
У закаханых з дынаміту...
Гатовае ўзарвацца
Ад дотыку вуголляў-вуснаў.
А ў воіна
Яно са сталі
Ці са свінцу...
Гатовае стаць куляй
Ці штыком для ворага.
Сэрца!
Яно чалавеку дадзена для любові
І нянавісці.

На чым і стаіць жыццё!

ПРАЎДА

Ты нівай урадліваю была,
Цябе палілі,
Нішчылі датла...

Зярнятка,
Што ў душы народ насіў,
У глебу, кажуць,
Ленін пасадзіў

І ніва,
Набіраючыся сіл,
Імкнецца сёння аж за небасхіл!

МЕЛІЯРАТАРЫ

Дадягляд
Замярэжыла слота,
Шыбы ліжуць пражэры-дажджы.
У балоце самотная лотаць,
Бы дзюймовачка ў жоўтым плашчы.
Гарадок наш балотны дажджынкі,
Хвошчуць спорна...
Заможны калгас
Будзе потым спраўляць дажынкi
Там, дзе неба лютуе
На нас.
Ды пакуль гэта ўсё мы стрываем:
Слоту, твань,
Бруд дрыгот кіх балот...
Мы Палессе ў блакадзе трымаем,
Важкі чуюцы намалот.

КАСІНЕРЫ КАЛІНОЎСКАГА

Нібы вуллі, разбуджаны вёскі,
Нібы свечкі, маёнткі гараць...
Супраць гнёту падняў Каліноўскі
Мужыкоў гарапашную раць.
“Дзецюкі!.. Час прыспеў!..” –
Плыне рэха.
У сякерах і косах зямля...
Здзекі й путы вялікім грэхам
На галовы ляглі маскалям.
Ядры пушак аруць палеткі,
Коні ўланаў скапыцілі рунь...
На падмогу ідзе Урублеўскі!
Ззяюць косы маланкамі ўкруг.
Апустошаны ў вёсках гарышчы...
Хіба сніла такое каса?
Не мурог яна косіць і свішча,
Як заўжды з-пад яе не раса...
З візантыйскай і рымлянскай верай,
Згуртаваныя праўдай адной,
Не касцы цяпер, а касінеры,
За жыццё сваё сталі сцяной.
...Дзён тых слава яшчэ не зачэзла!
І каб бачылі людзі ўсе
Пакланюся табе я, пачэснай,
Старамоднай сялянскай касе.

РАВЕСНІКАМ

Круцілася планета,
Сусвет усё імчаў...
Труціў зямныя леты
Вайны апошні чад.
А век настырна думаў...
Ён не драмаў ані
І ў кругаверці тлуму,
І ў німбе цішыні.
Ён пасівеў ад дыму...
Калі ж расплыўся чад,
Прыйшлі мы ў свет такімі,
Якіх ён і чакаў!

МОВА

Калектыву ВІА “Песняры”

Спакон вякоў ад крывічоў далёкіх
Брадзіла, спела, пенілася брагай
Да самых недасяжных хмар-аблокаў
Напеўных слоў нястолена прага.
Зямлю лапцямі прадзеда мясілі,
Гады лічылі дбайныя зязюлі...
Мужнелі продкі, гадавалі сілы,
Ніякія каб злыдні не кранулі,
Ніякая каб нечысць не скарыла
“Крывіцкай, рускай, Богам данай” мовы,
Каб потым некалі Францыск Скарына
Увекавечыў дарагія словы,
Каб бунтароў будзілі цуда-гуслі,
Пужалі лютых ворагаў спрасоння...
На гэтай мове вольнай Беларусі
Нашчадкі песняроў спяваюць сёння.

ЖАНЧЫНА

У дваццаць сонцу радасна ўсміхалася,
У трыццаць – дзецям,
А за сорок – унукам.
У пяцьдзсят здзіўлялася:
Здавалася,
Што й не жыла, што не смылелі рукі...
Праз пяць гадоў, калі занепагодзіла,
І неба яе хмаркамі пакрылася –
Заплакала яна на адыходзінах:
– Я не змагу без вас!.. Я ж не змарылася...

ЗІМОВАЯ СУСТРЭЧА

Стаю ў дзвярах
І тварам я гару.
Ты толькі “ах!”,
А я ўжо гавару:

Мая дзяўчынка,
Цяві сабе:
Сняжынка жа сняжынкi –
Я к табе!”

Губляюцца ў лугах твае сляды,
Гамоніць густарослая мятліца...
О не! Няма аніякой бяды
Такой, як ты, дзяўчынкай захапіцца.
І я, як ты, дняваць і начаваць гатоў
У каралеўстве траў квяцістых,
Дзе вечарамі конікі звіяць,
Бы на вяселлі нашым цымбалісты.
У карагодзе зорных мірыяд
Люблю і я, як ты, парой кружыцца,
Дзе месяц, нібы захмялелы сват,
Прад шаферкамі-зоркамі храбрыцца.
...Знайду пад вечар я цябе з вянком.
І здасца мне: каб толькі захацелі –
Перавязалі б зорным ручніком
Увесь Сусвет мы на сваім вяселлі.

Пасварыліся мы, пасварыліся,
Між сабой збудаваці сцяну.
Не скарыліся мы, не скарыліся,
Не здаліся адзін аднаму.

А калі зразумелі (о, гора мне!),
Што каханню не шкодзіць сцяна,
Аддзяліся мы цэлым горадам...
Толькі вуліца ў ім –
Адна.

ФАРБЫ ВЯСНЫ

Ёсць у прыроды запавет:
За сконам зноў усё спачатку...
Пралезлі, дзівяцца на свет
Лісця папрэлага нашчадкі.

Ісці не хочацца мне ў дом...
А ноч вясновая чаруе!
...Над незакончаным гняздом
Да ранку кнігаўка шчыруе.

Я чуў (мне сведкамі багі!):
У цёплай вышыні над намі
Прыгрэлі воблакі бакі –
І заліліся... жаўрукамі.

Нібы чароўны бачу сон,
Прыроды мудрай прычашчэнне:
П'е салавей з бярозы сок –
Глыток вясновага натхнення.

Ледзь растапіліся снягі
Пад свежавысіненым небам,
Нібы вяснушкамі, лугі
Пакрыты жоўтым кураслепам.

Якія сокі у зямлі!
Хай ледзьве-ледзь, хай крыху, пробна
Памкнецца промень да зямлі –
І прастак імкне да промня.

“КАБ ВЯРНУЦЦА Ў ЖЫЦЦЁ НАЗАД...”

*97-му, 121-му, 125-му, 130-му, 162-му,, 207-му, 212-му
бамбардзіровачным авіяпалкам, у гонар якіх непадалёку г. Бярозы, на 103 кіламетры
маскоўскай шашы, узвышаецца помнік-самалёт.*

Пакацілася рэха аж
Па зямлі спапялёна-дымнай...
Назаўжды баявы экіпаж
Дол прыняў у абдымкі.

Назаўжды
Крыўда горкіх страт
Аскалепкам застрыгла ў бясмерці.
... Каб вярнуцца
Ў жыццё назад –
Двойчы здзейснілі б подзвіг,
Паверце!”

Доўга выбух гайдала зямля,
Гук варонкі глушылі.
Ападала раса спакваля
На разбітае крылле.

Болю ў сэрцах скрамсанных шмат –
Ні сказаць, ні паслаць у канверце:
“Каб вярнуцца ў жыццё назад –
Дбйчы здзейснілі б подзвіг.
Паверце!”

Ён жыве, сто трыццаты полк.
Дзвесце сёмы...
Палкі існуюць!
А ў жалобе эфір замоўк,
І нядобрае
Сэрца чуе...

Лёс радзімы рашаў загад.
...Вам удзячныя мы без меры.
Каб вярнуцца ў жыццё назад –
Зноў бы здзейснілі подзвіг.
Мы верым!

Міколу Федзюковічу

Ізноў дарога мэтаю лягла...
Як напамін аб ёй мільгне паўстанак.
Усё далей ад роднага сяла,
Усё бліжэй доўгачаканы ранак.

Пара трывог за золкавым акном,
Насутрач цягніку вятроў упругасць...
А сэрцу майму верыцца ў адно:
Знайду свайго дарадчыка і друга!
Азораны іскрынкай адкрыцця,
Праб'юся ў свет рашучаю сцяблінкай...
Імчуся... Пакідаю наш абсяг
І... дзве, што не ўрастуць травой
Сцяжынкi.

ЛІСТ НА МАРМУРЫ
Лірычны маналог

*...Я песню напішу
Пра гэты ліст.*

Алесь Коршак

Апалы ліст,
Я восеньскай часінай
Цябе знянацку ўгледзеў.
Непрыкметным
Сабраўся ты спачыць
У ціхім скверы,
Пабыць самім сабою
Да спятрэння...
Прабач...
Тут, пад табою, –
Невядомы...
А нашай Перамозе
Ўжо за трыццаць!..
Таму ў маім трывожны ўяўленні
Малюецца нязвыклае...
Прабач...

М не здаўся
Воінскім білетам
Асенні ліст,
Сарваны часам.
Ляжыць на мармуры халодным
Ён там,
Дзе надпіс незлінялы
Дакорам стыне –
“Невядомы”...
Ліст як пасведчанне асобы,
Што не знайшлі тады...
У спешцы...

І пахавалі невядомым
Раней вядомага
Салдата.
Ліст як пасведчанне...
Спыняю
Крок будны, спешны,
Асцярожна
Мой позірк
Кожную пражылку
Ў ім вывучае.
У надзеі
Адну хоць літару знайсці там,
Ў канцы што
Ці ў пачатку, можа,
Зямнога прозвішча стаяла.
Дарэмна...
Дождж!
Ты, ты віноўнік
Неапраўданае надзеі
Ты, восень,
Суму непазбежнасць,
Нагнала хмар
Даждлівых, нізкіх...
І змыла літары
Дашчэнту
З ліста –
Пасведчапнняч асобы.

...Яшчэ
Больш падышоўшы блізка
Ў надзеі літару
Знайсці хоць,
Губляю адчуванне часу
І размаўляю з невядомым.

...Дарэмна
Я цяпліў надзею
Імя тваё
Вось так дазнацца.
Прабач,
Знянацку што трываю!
Віною ліст...
Ад дрэва адарваны
Прыроднай сілай
Дзіўнай,
Незвычайнай.мне
Зжаўцелы
Ад павеву часу,
Ён здаўся мне
(Спагаднае імгненне!)

Пасведчаннем
Тваёй асобы,
Твайго
Высакарднага жыцця.

Усе буйныя рэкі свету з іх прытокамі ўпадаюць у Сусветны акіян...
З падручніка географіі

Зачэзлы ліст!..
Нябуйнага калібру
Дождж
Цябе прыціснуў,
Навылёт прабіўшы.
І збеглі літары,
Напэўна, ручайкамі...
Зліліся ўсе
Ў гарэзлівы ручай.
А той панёс іх
Ў рэчку зіхаткую,
А рэчка
Паспяшаецца
Ў раку...
Так разліваецца
Жывое бессмяроцце,
Так прадаўжаецца
Бясмертнае жыццё.

Імёнаў шмат,
Мо сярод іх тваё?
Іван...
Сцяпан...
Пятро...
Васіль...
Мікола...
Мо ў імені адным
Зліліся ўсе імёны,
Каб надалей
Падоўжыць бессмяроцце?..

...імёны
Ў дымным грукаце
Мартэнаў.
У звоне
Гонных рэчак
І струменяў,
У лёце беркутаў
І лайнераў магутных,
Маўчанні

Безыменных чорных пліт...
Яны ўсплываюць часам
На паверхню
Стагоддзяў
Неўтаймавана-плыткіх.
Тады,
Як рыбалоў,
Я вельмі спрытна
Аблытваю іх
Невадам бясмерця,
Напружваюся
Мускуламі сэрца –
Імёны ззяюць
Срэбнаю лускою...
Каторае?..
Каторае тваё?..

Не за сваё імя
Ішоў ты ў бой,
Не за сваё
Змагаўся бессмяроцце...
Пайшоў ты
За Радзіму заступіцца,
Не саступіцца,
Засланіць сабой.
...Крышылі дзіка
Цішыню баі,
Зямлю дзялілі
На франты і зоны.
Медсёстрамі
Ласкавыя нябёсы
Аблокамі ўсе раны бінтавалі
Уздрыгнулі,
Хіснуўшыся, яны,
Калі твой шлях
Быў выбухам адцяты...
Хавалі цябе
Велічна і спешна –
Імкнуліся шляхі
Да перамогі,
Якая не пыталася імёнаў
І ўзросту
Не пыталася таксама.

Час, дружа,
Наш суддзя надзейны.
Прызваны ён
На месца ўсё паставіць...

Тваё імя –
Служэнне слаўным справам,
Тваё імя –
Заводаў гулкіх рупнасць,
Тваё імя –
Калгасаў плённы клопат,
Тваё імя –
Святло касмічных трас...

Апалы ліст!
Табе
Заўдзячны я
За шчырую размову
З невядомым.
Ты сэрца
Ўсхвалявана насцярожыў
І думкі вывеў
На арбіту памяці.